گزارش کوتاه
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره دوازدهم، خرداد ۱۳۹۲، ۲۵۶-۲۵۱

بررسی کیفیت زندگی و ارتباط آن با عزت نفس در مبتلایان به دیابت نوع دو مراجعه‌کننده به درمانگاه دیابت بیمارستان امام خمینی(ره) اردبیل در سال ۱۳۹۰: گزارش کوتاه

نسرین صمدی[۱]، محبوبه صفوی[۲]، محمود محمودی[۳]

دریافت مقاله: ۹۰/۶/۲۹ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۱/۱/۲۹ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۱/۴/۳ پذیرش مقاله: ۹۱/۴/۱۹

چکیده

زمینه و هدف: دیابت نوع دو، بیماری متابولیک مزمنی است که با احساس شکست و ناامیدی به دلیل جدال با بیماری و برنامه‌ریزی درمان آن همراه بوده و احساس خوب بودن روحی و اجتماعی مبتلایان به دیابت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف مطالعه حاضر تعیین سطح کیفیت زندگی و ارتباط آن با عزت نفس در مبتلایان به دیابت نوع دو بوده است.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش توصیفی- مقطعی، ۲۸۰ بیمار مبتلا به دیابت نوع دو به روش تصادفی بررسی شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل: پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، پرسش‌نامه عزت نفس Rosenberg و پرسش‌نامه کیفیت زندگی بیماری‌های مزمن Farrel and Grant بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

یافته‌ها: اکثریت مبتلایان به دیابت نوع دو، ۱۰۶ نفر (۳۷/۴٪) سطح عزت نفس و ۱۲۳ نفر (۴۳/۹٪) سطح کیفیت زندگی پایین داشتند. نتایج حاصل از آزمون مجذور کای نشان داد که بین کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط آماری مثبتی وجود داشته است (p=۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط مثبت و مستقیمی با هم دارند. پیشنهاد می‌شود با ارائه برنامه‌های آموزشی و ارتقاء کیفیت زندگی، عزت نفس این بیماران افزایش داده شود تا از عوارض ناشی از کیفیت زندگی و عزت نفس پایین از جمله عدم پی‌گیری درمان، عدم کنترل قند خون و مراقبت ناکافی از خود پیش‌گیری شود.

واژه‌های کلیدی: کیفیت زندگی، عزت نفس، دیابت نوع دو

۱- کارشناس ارشد آموزش پرستاری، گروه آموزشی داخلی- جراحی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران
تلفن: ۰۴۵۱-۷۷۲۸۰۰۵، دورنگار: ۰۴۵۱-۷۷۲۸۰۰۴، پست الکترونیک: na.samadi@arums.ac.ir
۲- استادیار مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پزشکی تهران، تهران، ایران
۳- استاد گروه آموزشی آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

مقدمه

دیابت نوع دو، بیماری غدد درون ریز است در مبتلایان به این بیماری اختلال در متابولیسم کربوهیدرات‌ها وجود دارد و این اختلال باعث تغییر در تمام ارگان‌های بدن می‌شود. افزایش قند خون به‌تنهایی، مشکلی برای بیمار به‌وجود نمی‌آورد و بدون سر و صدا عوارض خود را ایجاد می‌کند [۱]. طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۵ برآورد تعداد بیماران دیابتی دنیا ۱۳۵ میلیون نفر بوده است و تخمین زده می‌شود که این رقم در سال ۲۰۲۵، ۱۲۲٪ افزایش پیدا کند و به ۳۰۰ میلیون نفر بالغ شود. به طور کلی شیوع دیابت در ایران ۵(۴/٪-۴٪) است و بسیار بالا می‌باشد و در جمعیت بالای ۳۰ سال بیش از ۱۴٪ و در تمام استان‌ها در زنان بیشتر از مردان است [۲].

دیابت می‌تواند زندگی بیماران را تحت تأثیر قرار دهد و باعث ایجاد محدودیت‌هایی گردد. مواردی چون افزایش و کاهش شدید قند خون، محدودیت‌های غذایی و ورزش، تزریقات مکرر انسولین، عوارض اسکلتی- عضلانی، ناتوانی‌های فیزیکی، اختلالات جنسی و مشکلات عروقی از جمله مشکلاتی است که زندگی این بیماران را و احساس خوب بودن روحی و اجتماعی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و اغلب انگیزه کافی مراقبت از خود و کنترل دقیق بیماری را ندارند [۳].

کیفیت پایین زندگی در بیماران دیابتی منجر به کم کردن مراقبت از خود، خوب کنترل نکردن قند خون و افزایش عوارض بیماری می‌شود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کیفیت زندگی و عزت نفس در مبتلایان به بیماری‌های مزمن پایین است. هم‌چنین نشان داده شده است که بیماری‌های مزمن با عزت نفس پایین مرتبط می‌باشند [۴].

افراد با عزت نفس پایین، معمولاً بر جنبه‌های منفی خود تمرکز می‌کنند و زمان کمتری جهت جنبه‌های مثبت خود صرف می‌کنند. این در حالی است که شناسایی نقاط ضعف و قوت هر دو اهمیت دارند. با توجه به اهمیت کیفیت زندگی و سطح عزت نفس در کنترل دیابت و پیشگیری از عوارض ناشی از آن، مطالعه حاضر با هدف تعیین سطح کیفیت زندگی و ارتباط آن با عزت نفس در مبتلایان به دیابت نوع دو انجام شده است.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش توصیفی- مقطعی، ۲۸۰ نفر بیمار مبتلا به دیابت نوع دو مراجعه‌کننده به درمانگاه دیابت بیمارستان امام خمینی (ره) شهر اردبیل در سال ۱۳۹۰، به روش تصادفی ساده از میان(۵۰۵۰ نفر) مبتلایان به دیابت نوع دو دارای پرونده که جهت کنترل قند خون و معاینات دوره‌ای مراجعه می‌کردند، انتخاب و بررسی شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسش‌نامه‌ای سه قسمتی متشکل از اطلاعات دموگرافیک، پرسش‌نامه عزت نفس Rosenberg (که عزت نفس را در سه سطح پایین، متوسط و بالا می‌سنجد) و پرسش‌نامه کیفیت زندگی بیماری‌های مزمن Ferel and Grant (که کیفیت زندگی را در ابعاد جسمانی، روانی، اجتماعی و خانوادگی در سه گروه ضعیف، متوسط و خوب ارزیابی می‌کند) بود. پرسش‌نامه‌ها پس از توضیح هدف مطالعه طی مصاحبه با بیماران تکمیل شد و از آن‌ها رضایت‌نامه کتبی اخذ گردید. روایی محتوا بر اساس پیشینه ابزارهای مذکور جامعیت کامل داشت. ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه

Ferel and Grant، ۰/۸۸ و پرسش‌نامه عزت نفس Rosenberg، ۰/۷۳ محاسبه گردید.

کلیه داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ و آزمون آماری کای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. p<۰/۰۵ به‌عنوان ارتباط معنی‌دار در نظر گرفته شد.

نتایج

یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که ۱۴۴ نفر (۵۱/۲٪) از واحدهای مورد پژوهش را زنان و ۱۳۶ نفر (۴۸/۴٪) را مردان تشکیل داده‌اند. ۲۴۹ نفر (۸۸/۶٪) متأهل بوده و سطح تحصیلات ۲۵۱ نفر (۸۹/۳٪) زیر دیپلم بود. محل سکونت اکثریت واحدهای مورد پژوهش (۸۲/۹٪) شهر اردبیل بود. ۱۹۴ نفر (۶۹٪) قرص‌های خوراکی مصرف کرده و ۵۷ نفر (۲۰/۳٪) انسولین تزریق می‌کردند. این در حالی است که ۲۹ نفر از نمونه‌ها (۱۰/۳٪) از واحدهای مورد پژوهش هم قرص و هم انسولین استفاده می کردند.

نتایج حاصل از آزمون مجذور کای نشان داد که بین کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط آماری معنی‌داری در جهت مثبت وجود داشته است (جدول۱) (p=۰/۰۰۱).

جدول ۱- توزیع فراوانی عزت نفس و کیفیت زندگی مبتلایان به دیابت نوع دو

کیفیت زندگی / عزت نفس	خوب تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	ضعیف تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
خوب	۲۲ (۸)	۹(۳/۱)	۳۷ (۱۳)	۶۸ (۲۴/۱)
متوسط	۱۷ (۶/۲)	۲۴ (۸/۴)	۴۸ (۱۸/۷)	۸۹ (۳۳/۳)
ضعیف	۳۹ (۱۴/۲)	۶۳ (۲۲/۲)	۲۱ (۶/۲)	۱۲۳ (۴۲/۶)
جمع	۷۸ (۲۸/۴)	۹۶ (۳۳/۷)	۱۰۶ (۳۷/۹)	۲۸۰ (۱۰۰)

نوع آزمون: مجذور کای، p=۰/۰۰۱

بحث

نتایج مطالعه نشان می‌دهد که اکثر مبتلایان به دیابت نوع دو از سطح کیفیت زندگی پایینی برخوردار می باشند. این نتایج با مطالعات Ensaf و Gawad هم‌خوانی دارد، زیرا آن‌ها نیز کیفیت زندگی بیماران دیابتی مورد بررسی را در تحقیق خود ضعیف ارزیابی کرده‌اند [۵].

در طی بیماری‌های مزمن، بیماران به دلیل احساس از دست دادن کنترل خود در معرض کاهش سطح عزت نفس می‌باشند که این مسئله نیز می‌تواند منجر به کاهش رضایت از زندگی، افزایش شیوع افسردگی و سایر بیماری‌های جسمی، افزایش مصرف دارو و سوء مصرف مواد شود. در مطالعه حاضر یافته‌ها حاکی از آن می‌باشند که اکثریت مبتلایان به دیابت نوع دو از سطح عزت نفس پایینی برخوردار هستند و جدال با بیماری و برنامه‌ریزی درمان آن را دلیل این وضعیت ذکر می‌کنند. Nezlek و Plesko نشان داده‌اند که رویدادهای روزانه منجر به تغییر در عزت نفس می‌شوند و استرس شدید مرتبط با بیماری‌های طولانی‌مدت می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی عزت نفس فرد را کاهش دهد [۶] که این نیز باعث

گرفتاری‌های روحی و روانی متعددی می‌شود که با نتایج حاصل از مطالعه حاضر مطابقت دارد.

علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که بین کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط آماری معنی‌دار مثبتی وجود داشته است. بدین معنی که بیماران مبتلا به دیابت نوع دو که سطح کیفیت زندگی پایینی داشتند از سطح عزت نفس پایینی نیز برخوردار بودند و بالعکس، که می‌توان عواملی نظیر استرس، عدم کنترل مناسب قند خون و عوارض ناشی از دیابت را دلیل این کاهش سطح عزت نفس و کیفیت زندگی دانست. De Sá Novato T و همکارانش [۷] نیز به این نتیجه رسیدند که کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط مستقیم و مثبتی با هم دارند و کیفیت زندگی بالا باعث عزت نفس بالا در این بیماران می‌شود و بالعکس، که با نتایج حاصل از مطالعه حاضر همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که کیفیت زندگی و عزت نفس ارتباط مثبت و مستقیمی با هم دارند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود با ارائه برنامه‌های آموزشی در جهت اصلاح کیفیت زندگی، سطح عزت نفس بیماران دیابتی ارتقاء داده شود تا بدین طریق از عوارض ناشی از کیفیت زندگی و عزت نفس پایین نظیر عدم پیگیری درمان، عدم کنترل قند خون و مراقبت ناکافی از خود در این بیماران پیشگیری شده، هزینه‌های ناشی از بستری‌های مکرر کاهش یابد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از ریاست و کارکنان محترم بیمارستان امام خمینی (ره) و بیماران دیابتی که نهایت همکاری را نمودند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References

[1] Hazavehei MM, Khani Jyhouni A, Hasanzadeh A, Rashidi M. The Effect of Educational Program Based on BASNEF Model on Diabetic (Type II) Eyes Care in Kazemi's Clinic, (Shiraz). *Iranian J Endocrinol Metabol* 2008; 10(2): 145-54. [Farsi]

[2] Baghianimoghadam, MH. Afkhami Ardekani, M. The effect of education intervention on quality of life of diabetic patients' type 2 referee to diabetic research center of Yazd. *J Gonabad Faculty of Health Med* 2008; 13(4): 9-21. [Farsi]

[3] Jahanlou A Sh, Ghofranipour F, Sobhani A, Kimmiagar M, Vafaei ME.Valuating curvilinear hypothesis in quality of life and glycemic control in diabetic patients. *J Arak Univ Med Sci* 2008; 11(2): 27-34. [Farsi]

[4] Harkreader H Hogan MA,Thobaben M. Fundamentals of nursing: caring and clinical judgment. 3rd ed, Philadelphia, Lippincott 2007.

[5] Ensaf S, Gawad A. Quality of life In Saudis with diabetes. *Saudi J Disabil Rehab* 2002; 8(3): 163-68.

[6] Chia –Huei Wu. Relationship between attachment style and self-concept clarity: the mediation effect of self-esteem. Philadelphia Lippincott 2009.

[7] De Sa Novato T, Aurora S, Grossi A, Kimura M. Quality of life and self-esteem of adolescants with diabetes mellitus. *Acta paul Enferm* 2008; 21(4): 562-7.

The Relationship Between Quality of Life and Self-Esteem in Patients with Type 2 Diabetes in Ardabil 2011: A Short Report

N. Samadi[1], M. Safavi[2], M. Mahmoodi[3]

Received: 20/09/2011 Sent for Revision: 17/04/2012 Received Revised Manuscript: 23/06/2012 Accepted: 09/07/2012

Background and Objectives: Type 2 diabetes is a chronic metabolic disease and a major global health problem. Individuals with this disorder commonly suffer from feelings of failure and despair. Therefore struggling with this illness and treatment procces affects their mental and social well-being. This study aimed to determine the relationship between self-esteem and quality of life in people with type 2 diabetes.

Materials and Methods: This cross-sectional study was performed on 280 type 2 diabetes patients admitted to clinic of diabetes in Imam Khomeini Hospital at Ardebil, Iran in 2011. The questionnaires were composed of socio-demographic information, Farrell & Grant and Rosenberg's Self-Esteem questionnaires. The data were analyzed using SPSS and descriptive analysis, Chi-square test was used.

Results: This study showed that 106 patients with type 2diabetes, (37.4%) had low self-esteem and 123 (43.9%) had low quality of life level. But the results of the chi-square test (P=0.001) and Pearson correlation (r=o.89) indicated that there was a significant statistical relationship between quality of life and self-esteem in these patients.

Conclusion*:* Our study showed that quality of life and self-esteem have direct and positive relationships. It is suggested that whit educational programs and upgrading the quality of life for these patients, the level of self-esteem will increase and it can prevent the complications of low self- esteem such as lack of follow-up treatment, lack of blood sugar control and inadequate care in these patients.

Key words*:* Quality of life, Self esteem, Diabetes mellitus

Funding: This research was funded by Islamic Azad University of Medical Sciences, Tehran's branch

Conflict and interest: None declared.

Ethical approved the study: The Ethics Committee of Islamic Azad University of Medical Sciences, Tehran's branch approved the study**.**

How to cite this article: N. Samadi, M. Safavi, M. Mahmoodi. The Relationship Between Quality of Life and Self-Esteem in Patients with Type 2 Diabetes (A Short Report). *J Rafsanjan Univ Med Scie* 2013; 12(3): 251-56. [Farsi]

1- MSc of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Ardabil Medical University, Ardabil, Iran
(Corresponding Author) Tel: (0451) 7728005, Fax:(0451) 7728004, E-mail: na.samadi@arums.ac.ir
2- Assistant Prof., PhD of Management of Education, Islamic Azad University, Tehran Medical Branch, Tehran, Iran
3- Prof., PhD of Biostatistics, Dept. of Biostatistics, Faculty of Health, Tehran Medical University, Tehran, Iran